

شماره ۴۴۴۴ - ۶

تاریخ ۲۳ / ۳ / ۶۲

جمهوری اسلامی ایران

مجلس شورای اسلامی

بجانبی

دفتر شورای نگهبان

تاریخ ۲۴ / ۳ / ۶۲

شماره ۸۹۰۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۲۶۷۵/م مورخ ۱۳۶۱/۲/۲۱ دولت درخصوص حذف بهره و انطباق عملیات بانکی با موازین اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۲/۳/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن بتصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال میگردد. ع.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبرهاشمی

۵۶

دفتر شورای نگهبان
تاریخ ۱۳۶۲ / ۲ / ۲۴
شماره ۸۹۰۸

بجای

لایحه قانونی عملیات بانکی بدون ربا (بهره)

فصل اول (اهداف و وظایف نظام بانکی در جمهوری اسلامی ایران)

- ماده ۱- اهداف نظام بانکی عبارتند از .
- ۱- استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل (با ضوابط اسلامی) بمنظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصاد کشور .
  - ۲- فعالیت در جهت تحقق اهداف و سیاستها و برنامههای اقتصادی دولت جمهوری اسلامی با ابزارهای پولی و اعتباری .
  - ۳- ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش تعاون عمومی و قرض الحسنه از طریق جذب و جلب وجوه آزاد و اندوختهها و پس اندازها و سپردهها و بسیج و تجهیز آنها در جهت تامین شرایط و امکانات کار و سرمایه گذاری بمنظور اجرای بند "۲" و "۹" اصل چهل و سوم قانون اساسی .
  - ۴- حفظ ارزش پول و ایجاد تعادل در موازنه پرداختها و تسهیل مبادلات بازرگانی .
  - ۵- تسهیل در امور پرداختها و دریافتها و مبادلات و معاملات و سایر خدماتی که بموجب قانون بر عهده بانک گذاشته میشود .
- ماده ۲- وظایف نظام بانکی عبارتند از .
- ۱- انتشار اسکناس و سکههای فلزی رایج کشور طبق قانون و مقررات .
  - ۲- تنظیم ، کنترل و هدایت گردش پول و اعتبار طبق قانون و مقررات .
  - ۳- انجام کلیه عملیات بانکی ارزی و ریالی و تعهد یا تضمین پرداختهای ارزی دولت طبق قانون و مقررات .
  - ۴- نظارت بر معاملات طلا و ارز و ورود و صدور پول رایج ایران و ارز و تنظیم مقررات مربوط به آنها طبق قانون .
  - ۵- انجام عملیات مربوط به اوراق و اسناد بها دار طبق قانون و مقررات .
  - ۶- اعمال سیاستهای پولی و اعتباری طبق قانون و مقررات .
  - ۷- عملیات بانکی مربوط به آن قسمت از برنامههای اقتصادی مصوب که از طریق سیستم پولی و اعتباری باید انجام گیرد .
  - ۸- افتتاح انواع حسابهای قرض الحسنه (جاری و پس انداز) و سپرده های سرمایه گذاری مدت دار و صدور اسناد مربوط به آنها بر طبق قوانین و مقررات .
  - ۹- اعطای وام و اعتبار بدون ربا (بهره) طبق قانون و مقررات .

بشماره

- ۱۰- اعطای وام و اعتبار و ارائه سایر خدمات بانکی به تعاونیهای قانونی جهت تحقق بند "۳" اصل ۴۳ قانون اساسی .
- ۱۱- انجام معاملات طلا و نقره و نگهداری و اداره ذخائر ارزی و طلای کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط به آن .
- ۱۲- نگهداری وجوه ریالی موسسات پولی و مالی بین المللی و یا موسسات مشابه و یا وابسته به این موسسات طبق قانون و مقررات .
- ۱۳- انعقاد موافقت نامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی و بازرگانی و ترانزیتی بین دولت و سایر کشورها طبق قانون و مقررات .
- ۱۴- قبول و نگهداری امانات طلا و نقره و اشیاء گرانبها و اوراق بهادار و اسناد رسمی از اشخاص حقیقی و حقوقی و اجاره صندوق امانات .
- ۱۵- صدور و تایید و قبول ضمانتنامه ارزی و ریالی جهت مشتریان .
- ۱۶- انجام خدمات وکالت و وصایت بر طبق قانون و مقررات .

فصل دوم - تجهیز منابع پولی

ماده ۳- بانکها میتوانند ، تحت هریک از عناوین ذیل به قبول سپرده مبادرت نمایند .

الف - سپردههای قرض الحسنه

۱- جاری

۲- پس انداز

ب - سپردههای سرمایهگذاری مدت دار .

تبصره - سپردههای سرمایهگذاری مدت دار که بانک در بکارگرفتن آنها وکیل میباشد ، در امور مشارکت ، مضاربه ، اجاره بشرط تملیک ، معاملات اقساطی ، مزارعه ، مساقات ، سرمایهگذاری مستقیم ، معاملات سلف و جعاله مورد استفاده قرار میگیرد .

ماده ۴- بانکها مکلف به بازپرداخت اصل سپردههای قرض الحسنه (پس انداز جاری) میباشد و میتوانند اصل سپردههای سرمایهگذاری مدت دار را تعهد و یا بیمه نمایند .

ماده ۵- منافع حاصل از عملیات مذکور در تبصره ماده "۳" این قانون ، براساس قرارداد منعقد ، متناسب با مدت و مبالغ سپردههای سرمایهگذاری و رعایت سهم منابع بانک به نسبت مدت و مبلغ در کل وجوه بکارگرفته شده در این عملیات ، تقسیم خواهد شد .

ماده ۶- بانکها میتوانند ، بمنظور جذب و تجهیز سپردهها ، با اتخاذ روشهای

بجسالی

تشویقی از امتیازات ذیل به سپرده گذاران اعطا نمایند .
الف - اعطای جوایز غیر ثابت نقدی یا جنسی برای سپرده های قرض الحسنه .
ب - تخفیف و یا معافیت سپرده گذاران از پرداخت کارمزد و یا حق الوکاله .
پ - دادن حق تقدم به سپرده گذاران برای استفاده از تسهیلات اعطائی بانکی در موارد مذکور در فصل سوم .

فصل سوم - تسهیلات اعطائی بانکی

ماده ۷ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش فعالیت بخشهای مختلف تولیدی و بازرگانی و خدماتی قسمتی از سرمایه و یا منابع مورد نیاز این بخشها را بصورت مشارکت تامین نمایند .

ماده ۸ - بانکها میتوانند ، در امور و با طرحهای تولیدی و عمرانی مستقیماً به سرمایه گذاری مبادرت نمایند . برنامه اینگونه سرمایه گذاریها باید در ضمن لایحه بودجه سالانه کل کشور بتصویب مجلس شورای اسلامی برسد و نتیجه ارزیابی طرح حاکی از عدم زیان دهی باشد .

تبصره - بانکها بهیچ وجه حق ندارند در تولید اشیاء تجملی و مصرفی غیر ضروری سرمایه گذاری نمایند .

ماده ۹ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش موبازرگانی ، در چهارچوب سیاستهای بازرگانی دولت ، منابع مالی لازم را بر اساس قرارداد مضاربه در اختیار مشتریان با اولویت دادن به تعاونیهای قانونی قرار دهند .

تبصره - بانکها در امر واردات مجاز به مضاربه با بخش خصوصی نمیباشند .

ماده ۱۰ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم در گسترش امر مسکن ، با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی ، واحدهای مسکونی ارزان قیمت بمنظور فروش اقساطی و یا اجاره بشرط تملیک احداث نمایند .

تبصره - تملک زمین با رعایت قانون اراضی شهری جهت احداث واحدهای مسکونی موضوع ماده ۱۰ توسط بانکها بلامانع است .

ماده ۱۱ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور صنعت و معدن ، کشاورزی و خدمات اموال منقول را بنا بدرخواست مشتری و تعهداومبئی بر خرید و مصرف و یا استفاده مستقیم مال و یا اموال مورد درخواست خریداری نموده و یا اخذ تامین بصورت اقساطی به مشتری بفروشند .

بجای

ماده ۱۲ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور خدماتی ، کشاورزی ، صنعتی و معدنی ، اموال منقول و غیر منقول را بنا بدرخواست مشتری و تعهد او مبنی بر انجام اجاره بشرط تملیک و استفاده خود ، خریداری و بصورت اجاره بشرط تملیک به مشتری واگذار نمایند .

ماده ۱۳ - بانکها میتوانند ، بمنظور ایجاد تسهیلات لازم جهت تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی بهریک از عملیات ذیل مبادرت نمایند .

الف - مواد اولیه و لوازم یدکی مورد نیاز واحدهای تولیدی را بنا بدرخواست این واحدها و تعهد آنها مبنی بر خرید و مصرف مواد اولیه و لوازم یدکی مورد درخواست ، خریداری و بصورت نسیه به واحدهای مذکور بفروشند .

ب - آن قسم از تولیدات این واحدها را که سهل البیع باشد بنا بدرخواست آنها پیش خرید نمایند .

ماده ۱۴ - بانکها موظفند جهت تحقق اهداف بندهای ۲ و ۹ اصل ۴۳ قانون اساسی بخشی از منابع خود را از طریق قرض الحسنه به متقاضیان اختصاص دهند . آئین نامه اجرائی این ماده توسط بانک مرکزی تهیه و تصویب هیات دولت میرسد .

ماده ۱۵ - کلیه قراردادهائی که در اجرای مواد " ۹ " ، " ۱۱ " ، " ۱۲ " ، " ۱۳ " و " ۱۴ " این قانون مبادله میگردد ، بموجب قراردادیکه بین طرفین منعقد میشود ، در حکم اسناد لازم الاجراء و تابع مفاد آئین نامه اجرائی اسناد رسمی است .

ماده ۱۶ - بانکها میتوانند بمنظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش امر تولیدی ، بازرگانی و خدماتی مبادرت به جعله نمایند .

ماده ۱۷ - بانکها میتوانند ، اراضی مزروعی و باغات را که در اختیار و تصرف خود دارند به مزارعه و یامساقات بدهند .

فصل چهارم - بانک مرکزی ایران و سیاست پولی

ماده ۱۸ - بانک مرکزی ایران که از این پس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نامیده میشود در مورد شرکتهای دولتی که سهام آن صد درصد متعلق به دولت نیست ، فقط میتواند طبق عملیات مجاز در این قانون عمل نماید

ماده ۱۹ - سیاست اعتباری و تسهیلات اعطائی کوتاه مدت (یکساله) به پیشنهاد مجمع عمومی بانک مرکزی و تصویب هیات دولت تعیین شده و سیاست اعتباری و تسهیلات اعطائی پنجساله و دراز مدت در ضمن لوایح برنامههای عمرانی پنجساله و دراز مدت کشور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم میشود .

بجای

- ماده ۲۰ - بانک مرکزی ایران در حسن اجرای نظام پولی و اعتباری کشور میتواند با استفاده از ابزار ذیل ، طبق آئین نامه ای که بتصویب هیات وزیران می‌رسد بر اساس ماده ۱۹ ، در امور پولی و بانکی دخالت و نظارت کند .
- ۱- تعیین حداقل و یا حداکثر نسبت سهم سود بانکها در عملیات مشارکت و مضاربه ، این نسبتها ممکن است در هریک از رشتههای مختلف متفاوت باشد .
- ۲- تعیین رشتههای مختلف سرمایه‌گذاری و مشارکت در حدود سیاستهای اقتصادی مصوب و تعیین حداقل نرخ سود احتمالی برای انتخاب طرحهای سرمایه‌گذاری و مشارکت ، حداقل نرخ سود احتمالی ممکن است در هریک از رشتههای مختلف متفاوت باشد .
- ۳- تعیین حداقل و حداکثر نسبت سود بانکها در معاملات اقساطی و اجاره بشرط تملیک در تناسب با قیمت تمام شده مورد معامله . این نسبتها ممکن است در موارد مختلف متفاوت باشد .
- ۴- تعیین انواع و میزان حداقل و حداکثر کارمزد خدمات بانکی (مشروط بر اینکه بیش از هزینه کار انجام شده نباشد) و حق الوکاله بکارگیری سپرده‌های سرمایه‌گذاری که توسط بانکها دریافت میشود .
- ۵- تعیین نوع ، میزان ، حداقل و حداکثر امتیازات موضوع ماده " ۶ " و تعیین ضوابط تبلیغات برای بانکها در این موارد .
- ۶- تعیین حداقل و حداکثر میزان مشارکت ، مضاربه ، سرمایه‌گذاری ، اجاره بشرط تملیک ، معاملات اقساطی ، نسبه ، سلف ، مزارعه ، مساقات ، جعاله و قرض الحسنه برای بانکها و یا هریک از آنها در موارد و رشته های مختلف و نیز تعیین حداکثر تسهیلات اعطائی به هر مشتری .

فصل پنجم - متفرقه

- ماده ۲۱ - بانک مرکزی با هریک از بانکها و نیز بانکها با یکدیگر مجاز به انجام عملیات بانکی ربوی نمی‌باشند .
- ماده ۲۲ - بانکها میتوانند ، با اجازه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران یا موسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکتهای دولتی به عملیات مجاز بانکی مبادرت نمایند .
- ماده ۲۳ - وجوه دریافتی تحت عنوان کارمزد و حق الوکاله جزو درآمدهای بانکها بوده و قابل تقسیم بین سپرده گذاران نمیباشد .
- ماده ۲۴ - معافیت از سود بازرگانی و یا معافیت های مالیاتی اعطائی طبق قانون

بیمه‌ای

به کارخانجات و موسسات تولیدی به بانکهای که از لحاظ واردات و یا مالکیت جانشین کارخانجات و یا موسسات تولیدی میشوند نیز تعلق میگیرد .

ماده ۲۵ - واحدهائی که بانکها در آنها مشارکت و یا سرمایه گذاری نموده باشند تابع قانون تجارت خواهند بود ، مگر اینکه مشمول قانون دیگری باشند .

ماده ۲۶ - پس از تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو و اختیارات و وظایف مذکور در قانون پولی و بانکها و لایحه قانونی اداره امور بانکها و متمم آن که در این قانون به مراجع ذیصلاح دیگری سپرده شده است از مراجع قبلی سلب میگردد .

ماده ۲۷ - وزارت امور اقتصادی و دارائی موظف است آئین نامه اجرائی این قانون را با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و پس از تصویب هیات دولت که نباید مدت تهیه و تصویب آن از مدت ۴ ماه بیشتر باشد به مرحله اجرا بگذارد .

تبصره کلیه عملیات بانکی از این پس بر طبق این قانون انجام میگردد و کلیه پس اندازها و سپرده های قبل از تصویب این قانون حداکثر ظرف هجده ماه به یکی از انواع حسابهای پیش بینی شده در این قانون تبدیل میشود ، و کلیه اعتبارات و وامهایی که قبل از این قانون توسط بانکها اعطاء شده است حداکثر ظرف مدت سه سال با این قانون تطبیق میگردد .

لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و هفت ماده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و دو و مجلس شورای اسلامی بتصویب رسیده است . ع .

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی
۵۲۴۲۲